

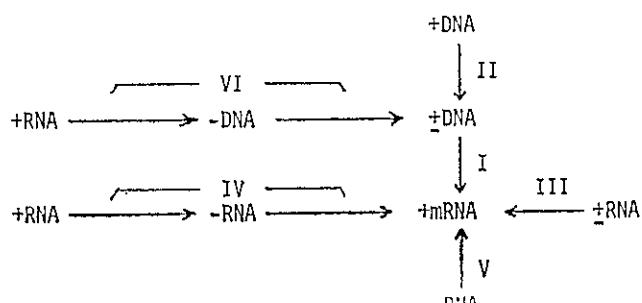
تظاهر خصوصیات رُفها در ویروسهای حیوانی

*دکتر سیرس بزدانی

از ریوژم‌های سلولی و عوامل لازم دیگر که در سلول موجود است mRNA های خود را سنتز مینماید و هنگامیکه این سنتز پایان یافته عمل تقسیم ویروس نیز پایان می‌ذیرد، یعنی در حقیقت دو عمل مختلف توأم با هم انجام می‌شود، که یکی ساخته شدن یک زنجیر ثانوی ویروسی و دیگری ساخته شدن یک زنجیر mRNA برای ساختن پروتئین و یا آنزیم‌های لازم می‌باشد. هنگامیکه سنتز mRNA ویروسی پایان پذیرد عمل تقسیم ویروس نیز پایان یافته تلقی می‌شود و بعد از آن فقط تغییرات کوچکی در عمل الگوبرداری (ترانس‌لیشن) آن انجام می‌گیرد.

سیستم ژنتیکی ویروس

برای سنتز mRNA در هر ویروس یک مکانیسم اختصاصی وجود دارد که بستگی به ساختمان ژنتیکی آن ویروس دارد. شکل شماره یک راههای مختلف سنتز mRNA را بوسیله ویروسهای مختلف نشان میدهد. در شکل زیر برای یکنواخت نشان دادن آن mRNA را بصورت RNA + نشان میدهیم که برای همه سیستم‌های ویروسی بهینه طرز نشان داده شده است. همه قسمتهای این شکل تا حدود زیادی در مورد گروههای مختلف ویروسی ثابت شده‌اند و فقط در مورد گروه VI که بعداً ذکر خواهد شد موارد استثناء وجود دارد.

مقادمه

بنظر می‌آید که انواع ویروس‌های حیوانی خیلی زیاد و غیرقابل شمارش باشند. ولی از آنجائیکه تقسیم بندی بسیاری از ویروسها در سطح ملکولی بطور کامل انجام شده است از این رو شبهات زیادی بین گروههای مختلف شناخته شده بوجود آمده است. ویروسها را میتوان بحسبهای مختلف تقسیم نمود که هریک راه مخصوص بخود در انتقال اطلاعات ژنتیکی از یک نسل به نسل بعدی داشته و نیز دارای روش اختصاصی دربرابر و تظاهر آن میباشند در حالیکه در بعضی از موارد اطلاعات جامعی در مورد انتقال خصوصیات ژنتیکی برای همه ویروسها وجود ندارد ولی میتوان راه انتقال خصوصیات ارتقی را در سیستم‌های مختلف ذکر و آنها را در دسته‌های مشخص قرار داد. در این مقاله بحث مختصراً درباره طرز عمل هریک از گروهها برروی سلول میزان بعمل خواهد آمد.

رالاصلی RNA پیام‌رسان (mRNA)

از نظر سیر تکاملی موجودات زنده، تکامل ویروسها تا آن حد انجام شده که میتوانند دو عمل زیر را به خوبی انجام دهند:

۱- تقسیم و دو تاشدن ماده ژنتیکی ۲- کنترول انتقال اطلاعات توارشی بوسیله مواد ژنتیکی. مکانیسم مخصوصی که ویروس جهت انجام یافتن عمل تقسیم و الگوبرداری (Translation) بکار می‌برد به سیستم ژنتیکی ویروس (Viral genetic system) نتیجه‌انهائی کار این سیستم عبارت از مواد ژنتیکی جدید و اسید ریبونوکلئیک پیام‌رسان (mRNA) می‌باشد. کلیه ویروسها در هنگام تقسیم باید mRNA های اختصاصی خود را سنتز نمایند. اثبات این حقیقت باین وسیله‌است که ویروس در سلول میزان با استفاده

* گروه ساخت و کاربرد دارد

گروه ۷

در این گروه ویروسهایی که ماده ژنتیکی آنها بشکل تک رشته از جنس mRNA میباشد قرار گرفته‌اند. mRNA ردیف بازهای پورینی و پیرimidینی آنها مکمل بوده و بنابراین سنتز mRNA آنها باعث انتقال اطلاعات از یک رشته منفرد RNA به رشته RNA مکمل خود میگردد [۳]. ویروس VSV (Vesicular Stomatitis Virus) یکی از نمونه‌های بارز این گروه میباشد [۳] همچنین تصور می‌رود که ویروس NDV (Newcastle Disease Virus) و ویروس آنفلوآنزا [۴] و آنفلوآنزا (m) احتمالاً جزء این گروه میباشند. بنابراین این گروه شامل کلیه ویروسهای رابد، میکسوپارامیکسو-ویروسها میباشد. در واقع اگر میکسوویروسها جزء این گروه طبقه‌بندی شوند بنابراین ژن بعضی از اعضاء این گروه دارای مولکول RNA میباشد که در موقع ترانس کریپشن فقط قسمتهایی از آن الگوبرداری می‌شود (NDV و VSV) [۴]. درحالیکه سایر اعضاء این گروه دارای ژنهای هستند که از چند قطعه RNA ساخته شده‌اند (آنفلوآنزا) [۵]

گروه ۶

این گروه شامل ویروسهای تومرزای RNA و همچنین DNA ویروسهایی که در ساختمان خود در هنگام رشد دارای پیتاپینی و RNA یک رشته‌ای هستند میباشند. برای قراردادن این ویروسها در شکل فوق لازم است که مقدار زیادی برشواهد موجود یافزاییم زیرا هنوز DNA داخل سلولی یک عامل فرضی بوده و خواص mRNA بطور کامل شناخته نشده است. به حال با بکار بردن جلو گیری کننده‌های متابولیکی [۶] و همچنین اثبات وجود پلی‌مراز RNA وابسته به DNA در ویروسونهای این ویروسها [۷] وجود DNA پیتاپینی را بشدت ثابت میکند. از طرفی آسانترین راه برای بررسی DNA در این شکل عبارت از ترانس کریپشن آسیمتری است که منجر به سنتز RNA ویریون mRNA میگردد. باید دانست که هر دو گونه RNA دارای ردیف بندی پایه‌های مشابه میباشند.

تعداد زیادی ویروس وجود دارد که اطلاعات امروزی درباره آنها ناقص است و نمیتوان آنها را در شکل شماره یک قرارداد. به حال بتدریج که عمل ترانس کریپشن آنها روشن میشود جای آنها نیز در این شکل معلوم میگردد و یا باید جاهای جدیدی برای آنها بوجود آورد.

گروه ۸

گروهیک شامل ویروسهایی هستند که ساختمان DNA آنها دو رشته‌ای است. این ویروسها مانند سلول‌های عامل الگوبرداری (ترانس کریپشن) را بصورت آسیمتریک و غیر متجانس انجام میدهند نتیجتاً یک رشته mRNA میشود و چون در ویروسهای مختلف mRNA های مختلف از رشته‌های mRNA بوجود می‌یابند در حقیقت نشان دادن آنها با علامت + یا - کاملاً مفهوم نیست معلمک میتوان این علامت را بکار برد.

گروه ۹

گروه ۹ شامل ویروسهایی هستند که ماده ژنتیکی آنها از یک رشته DNA ساخته شده و دارای پلاریته‌ای شبیه mRNA میباشند. بنظر می‌رسد هیچ نوع ویروسی با DNA تک رشته‌ای تا بحال شناخته نشده است که یک رشته mRNA مکمل بسازد معذلک ویروسهایی که دارای رشته‌هایی با پلاریته دوگانه هستند و در یک گروه میباشند قبل شناخته شده‌اند.

گروه ۱۰

در این گروه ویروسهایی که ژن آنها دارای رشته‌دوگانه از جنس RNA میباشند قرار دارند. برای این گروه از ویروسها نماینده ترانس کریپت غیر متجانس ژنها میباشد. ویروسهای موجود در این گروه در چند قسمت از ساختمان خود بصورت دورشتدای میباشند و هر یکی از این قسمتها شامل اطلاعات خاصی برای سنتز یکی از پروتئین‌ها میباشد.

گروه ۱۱

در این گروه ویروسهایی که دارای ماده ژنتیکی تک‌رشته‌ای از جنس RNA میباشند قرار گرفته‌اند. آنها از نظر ساختمان پایه‌های پورینی و پیرimidینی و همچنین ردیف بندی آن نظیر RNA ویریون (Virion) میباشد.

در موردو ویروس پلی‌چینین بنظر می‌رسد که mRNA هم از نظر اندازه وهم از نظر قرار گرفتن و ردیف بازهای پورینی و پیرimidینی نظیر mRNA ویریون میباشد و نیز چنین بنظر می‌رسد که کلیه پیکورنا ویروسها نیز جزء این گروه محسوب میشوند. دلیل قراردادن آربوویروسها در این گروه این است که میتوان اسیدنوکلئیک بیماری‌زای آنها را بطور خالص جدا نمود. برای اینکه گروه چهارم ویروسها بتوانند mRNA را سنتز نمایند بایستی اول الگوی منفی «-» یا مکمل رشته mRNA را بازنده . [۲]

است که RNA موجود در آن دارای همان ساختمانی است که mRNA پولیوویروسها

بادر نظر گرفتن مطالب فوق میتوان ویروسهای مختلف را از نظر بیولوژی مولکولی بررسی و خواص مشترک آنها را مطالعه نمود. ویروس پولیوونوئه اولیه یاپروتوتیپ دسته‌ای از ویروسها میباشد که بخوبی شناخته شده و بنام پیکورنا- ویروس نامیده میشوند. مشکل اساسی که برای این دسته از ویروسها در شکل شماره (۱) وجود دارد عبارت از مکانیسم سنتز RNA تکمیلی (رشته منفی) - و مکانیسم سنتز RNA وی، وس ا.ت. بروزی بر روی این دو شکل باعث گردید که مکانیسم سیستم ژنتیکی پیکورنا ویروسها بخوبی شناخته شود زیرا اینسته ازو ویروسها حدود عمل الگوبرداری (ترانس کریپشن) و تقسیم را توأم انجام میدهند. وجود رشته‌های مکمل یعنی منفی و مشتب در سلول باثبات رسیده و خواص بعضی از مواد بینایی مورد تحقیق قرار گرفته است [۲] ولی عدم امکان روش‌های تجربی در آزمایشگاه که بتوان مراحل مختلف را در سطح مولکولی فهمید پیشرفت آنرا دچار اشکالاتی ساخته است.

یکی از خصوصیات سیستم ژنتیکی ویروس پولیو که نتایج اعجــابــآورــی داشته است عبارت از وجود یک مولکول mRNA است که الگوی سنتز تعداد زیادی پلی پیتیدهای ویروسی میباشد [۱۱-۲]. کشف این موضوع در اول زیاد قابل توجه نبود زیرا چنین تصور میرفت که عمل mRNA مانند mRNA پلی سیسترونیک Polycistronic در باکتریهای میباشد ولی در بروزی سنتز پروتئینها در سلولهای عفونت یافته توسط ویروسها نشان داده شد که مکانیسم ناشناخته‌ای وجود دارد که آنرا مربوط به mRNA میدانندو ای که یک زنجیر پلی پیتیدی دارد وزن مولکولی شر در حدود ۲۵۰۰۰ دالتون بوده و زنجیر پلی پیتیدی آن بوسیله آنزیمهای پروتئولیتیک هضم میشود تا در نتیجه پروتئینهای کوچکتر و بروزی تهیه شود هضم و تکه تکه شدن این مولکول بزرگ حداقل در سه مرحله انجام میشود مرحله اول پلی پیتیدهای کوچکتری از زنجیر طولانی پلی پیتید (هنگامیکه در حال ساخته شدن است) پیدامیشود بنابراین دلیل عدم وجود پلی پیتیدهای با وزن مولکولی بزرگ در سلولهای عفونت یافته این است که این زنجیرهای پلی پیتیدی بزرگ قبل از کامل شدن شکسته میشوند.

مرحله دوم: در این مرحله هضم شدن که آهسته‌تر انجام

تصویر عمومی سیستم‌های ژنتیکی ویروسها عبارت از ترانس کریپشن و تقسیم میباشد [۱] در شکل شماره یک تقسیم ویروس بجز در چند مورد که ترانس کریپشن و تقسیم توأم انجام میگیرد حذف شده است زیرا اطلاعات امروزی ما راجع به تقسیم RNA ویریون خیلی کم میباشد. ویروسهایی که دارای سیستم‌های ترانس کریپشنال برابر هستند ممکن است دارای سیستم‌های تقسیم متفاوت باشند که لزوماً باید گروههای ویروسها را برای طبقه‌بندی بهتر توسعه داد.

انواع آنزیم پلی مراز اسید نو کلئیک ویروسها

در سالهای اخیر یکی از موارد مهم الگوبرداری (ترانس- کریپشن) سیستم‌های ویروسی حیوانات روشن شده است در این نوع ترانس کریپشن رل آنزیم پلی مراز اسید نو کلئیک وابسته به ویروس بخوبی روشن شده است. این ماده اولین دفعه بصورت RNA پلی مراز وابسته به DNA در ویروس واکسین کشف شد [۸] یکسال بعد از آن آنزیم پلی مراز وابسته به RNA دو رشته‌ای در رئوویروسها کشف شد و مشخص گردید چگونه عمل الگوبرداری ویروسها انجام میگیرد و سلسله مراتب ترانس- کریپشن در این ویروسهار وشن شد. اخیراً با کشف انواع ترانس- کریپتاز وابسته به ویروس VSV [۹] و NDV [۱۰] روشن شده که این آنزیم بطور کلی در کلیه ویروسها وجود دارد و بالآخره DNA پلی مراز وابسته به RNA در ویروسهای RNA تومرزا باعث گردید دانشمندان بی‌باین حقیقت ببرند که اولین عمل بعداز وارد شدن اسید نو کلئیک ویروس بداخل سلول عبارت از انتقال اطلاعات از یک اسید نو کلئیک به اسید نو کلئیک دیگر میباشد.

آنژیمی که مسئول این انتقال میباشد در ویروس وجود دارد. کشف پلی مرازها در ویروسها باعث حل قسمتی از مشکلات ویروس‌شناسی گردید. در ویروس‌شناسی اغلب این سوال پیش می‌آید که چه دلیل اسید نو کلئیک بیماری زا فقط در بعضی از ویروسها وجود دارد؟ جواب این مسئله بدین نحو توجیه شده است که هرگاه پلی مرازها در ویروسی وجود داشته باشند اسید نو کلئیک نمیتواند بیماری زا باشد و هرگاه اسید نو کلئیک بیماری زا باشد پلی مرازها در ویروس وجود نداشته و یا اگر وجود داشته باشد رل اصلی بعده آن محول نشده است. در آربوویروسها بیماری زا بودن RNA باعث شده که آنها در گروه ۷ قرار دهند. بیماری زا بودن RNA این ویروس دلیل براین

ویروسهای تومرزاو RNA

همانطور که قبلاً یادآور شدیم سیستم‌ژنتیکی ویروسهای RNA تومرزا شناخته نشده است ولی میتوان ساختمان صحیح آنها را تا حدودی حدس‌زد. وجود مولکول DNA واسطه‌ای را در این گروه از ویروسهای میتوان به دلانی ثابت کرد.

یک دسته از این دلایل از تأثیر جلوگیری کننده‌ای متابولیکی بروی سلول بدست می‌آید و دسته دیگر عبارت از مختلف کردن عملیات طبیعی در داخل سلول است [۱۴، ۱۵، ۱۶]. در این عملیات عوامل متغیر قابل اندازه‌گیری عبارت از ایجاد ویریون و یا ترانس فرمیشن شکل ظاهری و یا هردو می‌باشد. شواهد دیگر عبارت از اثبات وجود آنزیم RNA-dependent DNA polymerase (RNA-dependent DNA polymerase) وابسته به در ویروسهای تومرزا [۱۷، ۱۸] می‌باشد. این دسته اخیر از شواهد بعنوان قویترین دلیل بروجود DNA واسطه‌ای است ولی در واقع این آزمایش نشان نمیدهد که چگونه DNA واسطه‌ای تشکیل واسخته می‌شود.

دسته سوم شواهد و شاید مستدلترین آنها عبارت از وجود مسلم DNA در سلولهای عنوزت یافته بوسیله ویروسهای تومرزا می‌باشد. بهره‌جهت نا وجود دلایل بالا در آن‌تیه شواعد قویتری برای اثبات وجود DNA واسطه‌ای لازم است. اخیراً دو طرز عمل آنزیم DNA پلی مراز ویریون را در ویروسهای تومرزا از نوع RNA مورد بررسی قرار داده‌اند که دو شوال زیرا پیش‌آورده است:

۱- آیا آنزیم DNA پلی از اساختن مولکول DNA را از واسطه‌ای اولیه شروع می‌کند و یا احتیاج به زنجیر مقدماتی دارد؟

۲- آیا این آنزیم در واقع DNA پلی مراز وابسته به RNA است؟ یعنی در این مورد ترجیح می‌شود که الکتو RNA را بکاربرد یا الگوی DNA را؟

این سؤالات مورد بررسی قرار گرفته و نتایج زیر حاصل شده است. آنزیم DNA پلی مراز که ویروسهای تومرزا ای نوع RNA می‌سازند برخلاف پلی مراز های دیگری که همراه سیستمهای اسیدنوتکلئیک هستند در حقیقت اسیدنوتکلئیک را کم کم به زنجیر اولیه اضافه می‌کنند و برای اثبات این موضوع لازم است که الگوی هموپلی مر را بجای الگوی واقعی اسیدنوتکلئیک بکار بزند زیرا خصوصیات آنها بهتر قابل کنترل

می‌گیرد یا عث تکه شدن پلی پیتمدعا بوجود آمده در مرحله اول می‌شود. قطعه قطعه شدن و ایجاد سدقطعه از زنجیر پلی پیتمدی اولیه نمونه بارزی از این نوع هضم شدن می‌باشد. نیمه عمر زنجیر پلی پیتمدی اولیه در حدود ۱۵ دقیقه است.

مرحله سوم: نوع دیگری از قطعه قطعه شدن وجود دارد که فقط دریک مورده شناخته شده است باین ترتیب که یکی از پروتئین‌های پوششی بدوقطعه تقسیم شده و این عمل هنگامی صورت می‌گیرد که RNA با پروتئین ویروس جمع شود و ایجاد ویروس کامل نماید [۱۲]. اولین ساختمان ویروس که بوجود می‌آید از نظر کریستالوگرافی یک بیست سطحی می‌باشد که از ۶ واحد فرعی تشکیل شده و هر واحد از سه پروتئین ساخته شده است [۱۱]. هنگامیکه RNA برای ایجاد ویروس با این ساختمان افزوده می‌گردد یکی از پلی پیتمدعا در هریک از ۶ واحد فرعی قطعه شدن نقطه هنگامی صورت می‌گیرد که به پروتئین پوششی اولیه افزوده گردد اگر سنتز RNA انجام نگیرد این عمل قطعه قطعه شدن نیز انجام نمی‌شود.

ویروسهای استوamatیت وزیکولو

گروه V ویروس‌های در نتیجه دونوع تجربه شناخته شده‌اند. در تجربه اول وقتی مولکولهای mRNA روی پلی ریبوزمهای ویروس VSV را ببلورخا انص تهید نمایند دیده می‌شود که این مولکولها نسبتاً کوچک هستند و وزن مولکولی آنها از $10^6 \times 2/4$ دالتون تجاوز نمی‌کنند و بصورت تکرشتای می‌باشند که بطور متناسب با ویریون RNA ایجاد هیبرید مینمایند [۳]. در تجربه دوم نشان داده شده است که آنزیم RNA پلی مراز ویروسی باعث ساخته شدن مولکولهای کوچک RNA می‌شود که همه این مولکولها دارای قالب یک رشتہ‌ای هستند. این دو تجربه توأم نشان داد که عمل الگوبرداری VSV با سایر ویروسهای شناخته شده قبلی متفاوت است. وجود مقدار زیادی NVD (ویروس بیماری نیوکسل) RNA تکمیلی در داخل سلول و مقایسه آن با مقدار کم RNA NDV ویروسی [۴] دلیل بر این است که ویروس بستگی نزدیکی با VSV دارد و اخیراً اکشف ترانس کریبتاز در ویروس NVD دلیلی دیگر بر اثبات نظریه بالامی‌باشد و پیدایش RNA پلی مراز در ویروس آنفلوآنزا [۱۳] ثابت می‌کند که میکسو ویروسها نیز جزو این دسته می‌باشند ولی باید دانست که راجع به ساختمان mRNA این ویروسها اطلاعات زیادی در دست نیست.

است . از بررسی تحقیقاتی که اخیراً انجام شده است نتایج زیر خلاصه میگردد :

۱- آنزیم DNA پلی مراز نمیتواند ساختن یک مولکول را بدولاً از اجزاء اولیه شروع نماید و حداقل یک زنجیر کوتاه نوکلئوتیدی بعنوان الگوی اولیه برای شروع کار لازم دارد . این خصوصیات آنزیم پلی مراز مانند سایر آنزیمهای این گروه و بخلاف آنزیمهای RNA پلی مراز است که میتوانند سنتز خود را از یک نوکلئوزید تری فسفات شروع نمایند .

۲- این آنزیم پلی مرازهای جنس RNA را پرپلی مرهای جنس DNA ترجیح میدهد ولی باید دانست که این عمل یک حقیقت مطلق نیست و موارد استثنائی نیز وجود دارد .

ارتباط مطالب ذکرشده با بیولوژی سلولی - از مطالب فوق چنین بر میآید که تاحدود زیادی ساختمان سیستم های ژنتیکی ویروسی روشن شده است ولی باید دانست در بعضی از موارد لازم است که اطلاعات زیادتری بستآید و یا حتی تصورهای جدیدی ارائه شود . در حال حاضر سرعت پیشرفت ویروس شناسی بقدرتی زیاد است که تا چند سال دیگر بسیاری از مسائل این رشته از بیولوژی بطور کامل حل خواهد شد . با بررسی و پیشرفت در این رشته از بیولوژی بسیاری از مسائل دیگر نیز مانند سنتز بروتئینها، RNA_Dependent RNA_Transcription و RNA_dendant DNA_Synthesis روشن خواهد شد .

REFERENCES

- 1- Baltimore, D., Viral genetic systems. Trans. N.Y. Acad. Sci., in press, 1971.
- 2- Baltimore, D., The replication of picornaviruses, 101-176. In H.B. Levy, 1971. (ed) The biochemistry of viruses. M. Dekker, N.Y. 1969.
- 3- Huang, A.S., D. Baltimore, and M. Stampfer. *Virology* 42: 946-957, 1970.
- 4- Bratt, M.A., and W.S. Robinson, *J. Mol. Biol.* 23: 1-21, 1967,
- 5- Duesberg, P.H., *Proc. Nat. Acad. Sci. U.S.A.* 59: 930-937, 1968.
- 6- Temin, H.M. Formation and activation of the provirus of RNA sarcoma viruses, 233-249, In R.D. Barry and B.W.J. Mahy (ed), The Biology of large RNA viruses. Academic press Inc., N.Y. 1970.

- 7- Temin, H.M. and S. Mizutani. *Nature* (London), 226: 1211-1213, 1970.
- 8- Munyon, W., E. Paoletti and J.T. Grace, *J. Proc. Nat. Acad. Sci. USA*. 58: 2280-2287, 1967.
- 9- Baltimore, D. and A.S. Huang., *Proc. Nat. Acad. Sci. USA*. 66:572-576, 1970.
- 10 Huang, A.S., D. Baltimore and M.A. Bratt, *J. Virol.* 7: 389-394, 1970.
- 11- Baltimore, D., Polio is not dead, P. 1-12. In M. Pollard (ed.), From molecules to man, vol.7, Perspective in Virology. Academic Press Inc., N.Y., 1971.
- 12- Jacobson, M.F., and D. Baltimore., *J. Mol. Biol.* 33: 369-378, 1968.
- 13- Chow, N.L., and R.W. Simpson , *Proc. Nat. Acad. Sci. USA*. 68: 752-755, 1971
- 14- Bader, J.P. Metabolic requirements in Rous sarcoma virus replication, 697-708. In J.S. Colter and W. Paranchych (ed.), The molecular biology of viruses. Academic Press, Inc. N.Y., 1967.
- 15- Temin, H.M. Studies on carcinogenesis by avian sarcoma viruses. P. 709-715, J.S. Colter and W. Paranchych (ed), The molecular biology of viruses. Academic Press Inc. N.Y., 1967.
- 16- Baltimore, D., *Nature*. (London). 226: 1209-1211, 1970.